

BULAŞICI HAYVAN HASTALIKLARI İLE MÜCADELEDE TEMİZLİK VE DEZENFEKSİYON UYGULAMA TALİMATI

Madde 1- Bulaşıcı hayvan hastalığı çıktığında hastalığı söndürmek veya bulaşıcı hastalıklardan korunmak için, bulaşmaya vasıta olabilecek her şeyin hükümet veteriner hekim kontrolünde temizlenip dezenfekte edilmesi mecburidir.

Madde 2 – Bulaşmaya vasıta olabilecek ;

- a) Hayvan ve hayvan maddeleri, kadavraları, kadavra parçaları ve gübrelere nakleden her türlü nakil araçları,
- b) Mezbaha, kombinalar ve kesim yerleri,
- c) Hayvan park ve pazar yerleri, panayır ve sergi mahalleri ile gümrük muayene yerleri,
- d) Çeşme ve yalaklar,
- e) Kümesler, ahırlar, hayvan bekleme yerleri ile diğer hayvan meskenleri, hayvanların beslenmesinde ve barınaklarının temizlenmesinde kullanılan malzemeler,(yem ve su kapları, kürek, süpürge vs.)
- f) Çayır ve meralar, yem depolama yerleri ve hayvani gıda imal eden fabrikalar, müesseseler,
- g) Lağım ve hayvanların dışkıları ile bulaşan yerler, sidik çukurları ve gübrelikler,
- h) Hasta hayvanlarla temasta bulunanlar ve hayvan bakıcıları, temizlik ve dezenfeksiyona tabidirler.

Temizlik

Madde 3- Temizlik, dezenfeksiyondan önce yapılır. Ancak şarbon ve ruam gibi zoonoz hastalıklarda, hastalık amilleri temizliği yapan şahıslara bulaşabileceğinden dezenfeksiyon yapıldıktan sonra temizlik yapılır.

Madde 4- Dezenfeksiyondan evvel temizlik yapıp yapılmadığı hükümet veteriner hekimlerince kontrol edilir.

Madde 5- Adi bir yıkamadan ibaret olan temizlik % 10'lük sodalı suyla, sıcak sabunlu suyla veya doğrudan tazyikli suyla yapılır.

Madde 6- Hayvan ve hayvan maddelerinin nakillerinde kullanılan her türlü nakil araçları, her nakilden sonra hastalık olmasa dahi sahipleri tarafından yıkanıp temizlenir.

Madde 7- Mezbahalarda, Kombinalarda ve Hayvan Kesim yerlerinde değerlendirilmeyen gübre, kan, sakatat ve diğer artık hayvani maddeler toplanıp yakılarak imha edilir ve bu gibi yerler tazyikli sularla temizlenir.

Madde 8- Hayvan park ve pazarları, panayırlar, sergiler ve gümrük muayene yerleri, hayvanların dağılmasından sonra tazyikli sularla yıkanıp temizlenir. Bu gibi yerlerde ve etrafında su birikintilerine izin verilmez. Temizlik ve dezenfeksiyon yapılmadan bu yerlere hayvan girmesine müsaade edilmez.

Madde 9- Çeşme ve yalaklar gibi hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanların temas ettiği veya temas etme ihtimali bulunan su içme yerleri boşaltılarak her tarafı fırçalanarak iyice temizlenir ve su içim yerleri dışında su biriktirilmesine müsaade edilmez.

Madde 10- Hasta ve hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas eden ot, yataklık, saman ve diğer artık maddeler ile temizlenmesi mümkün olmayan ahır ve kümes malzemeleri toplanarak yakılır ve bu yerler ile ahır ve kümesler temizliğe tabi tutulur.

Madde 11- Madeni eşyalar deterjanlı suyla fırçalanarak temizlenir.

Madde 12- Deri, kauçuk, kumaş eşya, örtü, ip vs. gibi eşyalar yıkanarak temizlenir.

Madde 13- Hayvanların bütün vücutları, yeleleri, kuyrukları dikkatlice yıkanır ve temizlenir. Söz konusu hastalığa duyarlı olmayan fakat bulaşmaya sebep olabilecek diğer hayvanlar da temizliğe tabi tutulur.

Madde 14- Yün, yapağı, tiftik, kıl ve deri gibi hayvan maddeleri su ile yıkanır ve üç gün (3) havalandırılarak güneşlendirilir.

Madde 15- Hayvan ve hayvanların bulunduğu yerlerin temizliğinde daha önce kullanılan fırça, süpürge vs. malzemeler hastalık ve hastalıktan şüpheli durumlarda kullanılmaz, yenileri ile değiştirilir.

Dezenfeksiyon

Madde 16- Dezenfeksiyon işlemi; aşağıdaki dezenfektan maddeler kullanılarak yapılabilir.

1- Sabun ve deterjanlar katı veya sıvı, 10 dakika

2- Oksitleyici Bileşikler

a-Sodyum hipoklorit (NaOCl) : % 2-3 konsantrasyonda ,10-30 dakika

b-Kalsiyum hipoklorit Ca (OCI)₂ :30g/l konsantrasyonda,10-30 dakika

3-Alkaliler

a- Sodyum hidroksit : %2 konsantrasyonda, 10 dakika

b-Sodyum karbonat :

Susuz (Na₂ CO₃) : % 4 konsantrasyonda, 10 dakika

Soda (Na₂ CO₃ .10 H₂ O) : % 10 konsantrasyonda, 30 dakika

4-Asitler

a- Hidroklorik asit : %2 konsantrasyonda, 10 dakika

b- Citrik asit : % 0.2 konsantrasyonda, 30 dakika

5- Aldehitler

a- Gluteraldehit : %2 konsantrasyonda, 10-30 dakika

b- Formaldehit : %8 konsantrasyonda, 10-30 dakika

c- Formaldehit gaz : 15-24 saat Diğer dezenfektanların kullanılmadığı hallerde

Bu sınıflandırmaya göre;

Ahırlardaki ve hayvan bulundurulan diğer meskenlerdeki alet ve malzemeler ile taşınabilecek olan diğer eşyalar sterilizasyonla veya klor içeren dezenfektanlar içinde 24 saat bekletilerek, büyük eşyalar ise etkili dezenfektan maddelerle iyice fırçalanarak dezenfekte edilir. Madeni eşyalar ise alevden geçirilmek suretiyle sterilize edilir.

Dezenfeksiyon hükümet veteriner hekim gözetiminde yapılır ve dezenfeksiyon işleminden sonra araç ve işletme sahibinin talep etmesi halinde “Dezenfeksiyon Belgesi” verilir.

Dezenfeksiyon belgesi aşağıdaki bilgileri içermelidir.

- 1- Dezenfekte edilen yerin ismi/işletme nosu, araç plakası ve sahibinin ismi
- 2- Yapılan ön temizlik işleminin tarihi ve mahiyeti
- 3- Hedef mikroorganizma
- 4- Kullanılan kimyasalın adı terkibi ve kullanma dillasyonu
- 5- Dezenfektan uygulanan yerin uygulama süresince ısısı
- 6- Dezenfektanın uygulanma süresi
- 7- Dezenfektan uygulaması yapan personelin ve gözlemcinin ismi

Madde 17- İhbarı mecburi hastalıklardan birisinin çıkması halinde, o yerdeki hayvan barınağı, eşya ve diğer malzemelerin aynı anda temizliği ve dezenfeksiyonu mecburidir.

Madde 18- Hayvan ve hayvan maddeleri ile kadavraların, kadavra parçalarının ve hayvan gübrelere naklinde kullanılan bütün nakil araçları, nakil sonunda uygun etkili kimyasal maddelerle yıkanarak veya pülverize edilmek suretiyle dezenfekte edilir.

Madde 19- Mezbahalar, kombinalar ve kesimhaneler ile etlerin muhafazası için kullanılan soğuk hava depoları, parçalama tesisleri, mamül madde üretim yerleri her kesim ve üretim sonrasında uygun kimyasal maddelerle dezenfekte edilir.

Madde 20- Hayvan park ve pazar yerleri, panayır ve sergi yerleri ile gümrük muayene yerleri hayvanların dağılmasından sonra temizliği yapılarak, uygun etkili kimyasal maddelerle dezenfekte edilir.

Madde 21- Çeşme, yalak vs. gibi yerler uygun ve etkili kimyasal maddelerle iyice fırçalanmak suretiyle dezenfekte edilir ve dış tarafları ise kalsiyumlu dezenfektanlarla yıkanır.

Madde 22- Ahırlardaki ve hayvan bulunduran diğer meskenlerdeki alet ve malzemeler ile taşınabilecek olan diğer eşyalar sterilizasyonla veya bir fenol türevi olan sabunlu krezol çözeltisi veya klorlu dezenfektanlar içerisinde 24 saat bekletilerek, büyük eşyalar bu dezenfektan veya diğer etkili kimyasal maddelerle iyice fırçalanarak ve madeni eşyalar ise alevden geçirilmek suretiyle dezenfekte edilir.

Madde 23- Ahır, kümes ve hayvan barındıran diğer mesken yerleri, etkili kimyasal maddelerle yıkanarak veya pulverizasyonla dezenfekte edilir. Bunun dışında bu hayvan barınakları ve içerisindeki eşyalar aldehit türevleriyle fümigasyon suretiyle dezenfekte edilirler.

Ahır zemini taş, tuğla veya beton ise dezenfektanlarla iyice fırçalanarak yıkanır. Toprak ise dezenfektanlarla ıslatıldıktan sonra 20 cm. derinliğinde kazılarak kaldırılıp yerine temiz toprak ilave edilerek üstüne dezenfektan maddeler serpilir. Ahırın tam olarak dezenfeksiyonu taze sönmüş kireçle badana yapılarak tamamlanır.

Madde 24- Canlı hayvanlar iyotlu, klorlu veya diğer etkili dezenfektan solüsyonlarla yıkanarak ve kılların aksi istikametinde fırçalamak suretiyle dezenfekte edilir.

Madde 25- Hasta veya hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas etmiş ve hastalığı bulaştırabilecek fazla miktardaki ot, saman ve diğer hayvan yemleri bulunduğu yerde bu hastalığa duyarlı olmayan hayvanlara yedirilir. Olmadığı takdirde formalinle tütülenerek dezenfekte edilir. Bu da mümkün değilse yakılarak imha edilir.

Madde 26- Çayır ve Meralarda hayvanların bulaştırdıkları yerler temizlendikten sonra, formalinle püskürtülmek suretiyle, kalsiyumlu dezenfektan maddeleri serpmek suretiyle veya

diğer etkili dezenfektanlarla dezenfekte edilir.

Madde 27- Çeşme ve yalıklardaki biriktirilmiş sular klorlu, iyotlu veya diğer etkili kimyasal maddelerle dezenfekte edilir.

Madde 28- Gübre çukurlarındaki mevcut gübrelerin üzerine en az beş (5) cm. kalınlığında bir tabaka halinde taze söndürülmüş kireç veya diğer kalsiyumlu dezenfektan maddeler serpilir. Bulunmaması halinde gübre üzerine bolca kül veya otuz (30) cm kalınlığında toprak dökülür. İdrar çukurlarının dezenfeksiyonu ise, kalsiyumlu veya diğer etkili kimyasal maddelerle muameleye tabi tutulmak suretiyle yapılır.

Madde 29- Hayvan derileri tuzlu su veya % 0,2 citrik asitle muamele edildikten sonra sönmüş kireç veya yerini tutacak bir madde içerisinde 24 saat dezenfekte edilir. Dezenfeksiyon sırasında derilerin zaman zaman çevrilmesi gerekir.

Madde 30- Hasta veya hastalıktan şüpheli hayvanlarla temas etmiş kimselerin kıyafetleri aşağıdaki şekilde dezenfekte edilir.

a) Kıyafetleri % 10'lük sodalı veya sabunlu su çözeltisi içerisinde bir saat kaynatılır.

b) Kapalı bir kaptaki veya bir yerde; formalin, klor veya sıcak su buharına tutulur. Bazen de sıvı veya sulu sterilizasyondan geçirilir veya ayakkabılar yakılır.

Dezenfeksiyonlarda Dikkat Edilecek Hususlar

Madde 31- Başarılı bir dezenfeksiyonun sağlanması için aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gereklidir. Bunlar:

A) Bir dezenfektan;

a) Mikropları öldürücü özellikte ve etki kabiliyeti yüksek olmalıdır. Ayrıca sulandırıldığı zaman dahi etkinliğini uzun süre devam ettirebilmelidir.

b) Dayanıklı olmalı, suda kolay ve homojen erimeli ve çözelti yapmamalıdır.

c) İnsan ve hayvanlar için zehirleyici olmamalıdır.

d) İyi ıslatıcı nitelikte olmalı ve kısa sürede tesir etmelidir.

e) Uygulanması kolay ve tahriş edici olmamalıdır.

f) Dezenfekte edilen eşyayı bozmamalı ve leke bırakmamalıdır.

g) Harici maddelerle birleşerek etkisini kaybetmemelidir.

B) Hastalığın türüne göre tespit edilecek etkili bir dezenfektanın uygulanması gereklidir.

C) Dezenfektan sıcak suda ve taze hazırlanmalı, sıcaklığı 10 derecenin üstünde tutulmalıdır. Böylece etki gücü ve hızı artar.

D) Dezenfeksiyona başlamadan önce atıklar, gübreler ve diğer atık maddeler dışarı alınıp imha edilmelidir.

E) Atıkların, gübrelerin ve çöplerin atılmasında kullanılan kürek, kazma ve diğer malzemelerde dezenfekte edilerek dezenfeksiyon işlemi tamamlanır.

Gümrük Kapılarında Dezenfeksiyon

Madde 32- Gerek ihracatlarda ve gerekse ithalatlarda canlı hayvan ve hayvan maddelerinin nakillerinde kullanılan her türlü nakil aracının nakil öncesi temizlik ve dezenfeksiyonu mecburidir.

Madde 33- Gümrük kapılarında ve iç gümrükleme yapılan yerlerde canlı hayvan ve hayvan maddelerini nakleden araçlar Hükümet Veteriner Hekimi gözetiminde temizlik ve dezenfekte edildikten sonra araç sahibine ekteki belge verilir.(rnek No : 1)

Madde 34- Gümrük kapılarındaki dezenfeksiyon ile ilgili diğer hususlar, Kanun ve Yönetmelik hükümlerine tabidir.

Dezenfeksiyon Ekipleri

Madde 35- Tarım ve Köyişleri Bakanlığı İl ve İlçe Müdürlükleri dezenfeksiyon işlerinin etkili bir şekilde yürütülmesini sağlamak üzere dezenfeksiyon ekipleri oluştururlar.

Madde 36- Dezenfeksiyon ile ilgili pülverizatör ve diğer malzemeler ile dezenfeksiyon maddeleri, il mdrlklerincede temin edilir.

Madde 37- Hayvanları veya hayvan maddelerini nakleden her türlü nakil aracının dezenfeksiyonu, nakil aracının sahibince karşılanmak üzere İl veya İlçe Müdürlüęünce dezenfekte edilir.

Madde 38- Dezenfeksiyon Veteriner Hekim gözetiminde yapılır ve dezenfeksiyon işleminde sonra araç sahibine ‘ Dezenfeksiyon Belgesi ’ verilir.(rnek No :1)

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
KORUMA VE KONTROL GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
DEZENFEKSİYON BELGESİ

Belgenin Verildiği İl : İlçe:	Cilt No: Sayfa No:
Dezenfekte edilen araç / işletme sahibinin Adı Soyadı	
Dezenfekte edilen araç plaka / işletme nosu	
Aracın/İşletmenin cinsi	
Dezenfekte edilen işletmenin adresi	
Nakil edilecek hayvan/hayvan maddesinin Cinsi-adet/kg	
Nakil aracının gideceği yer	
Dezenfeksiyon öncesi yapılan ön temizlik tarihi	
Dezenfeksiyonun yapıldığı tarih ve yer	
Hedef mikroorganizmalar	
Kullanılan kimyasalın adı ve kullanma dillüsyonu	
Dezenfektan uygulanan yerin uygulama süresince ısısı	
Dezenfektan uygulanma süresi	
Dezenfektan uygulaması yapan personelin/gözlemcin Adı Soyadı	

3285 Sayılı H.S.Z. Kanunu ve Yönetmeliği ile Dezenfeksiyon Talimat esaslarına göre yukarıda cins ve numarası belirtilen araç/işletme dezenfekte edilmiştir.

Hükümet /Sorumlu Veteriner Hekimi
Adı Soyadı, Sicil No./Diploma No.
Tarih, Kaşe, İmza